

Cerkniško jezero

Cerkniško jezero ali Blata, kakor ga imenujejo nekateri Jezerčani, je presihajoče kraško jezero na Notranjskem, ki leži v kotlini, katere dno imenujemo polje. Jezero je dobilo ime po trgu Cerknice.

Približno polovico jezerskega dna je iz topljivega krednega apnenca v katerem se nahajajo številne ponikalnice. Druga polovica pa je iz netopljivih dolomitov, kakršni so tudi hribi ob jezeru. Ima tri lepe otoke. Prvi je Vornek in na njem vas Otok, drugi je Velika Gorica, ki je majhen in z drevjem porasel hribček, enako tudi tretji, ki mu pravijo Mala Gorica. Jezero ima tudi pol otok Dravašek.

V vsakem letnem času je drugačno. Včasih lahko hodimo po njegovem suhem dnu (jezero lahko presahne približno v 25.dneh), drugič lahko poplavi 26 km (dolgo nad 10km, široko približno 5 km, največja globina okoli 10m). Gladina jezera je okoli

550m nadmorske višine. V njem je približno 76 milijonov kubičnih metrov vode (jezero se ob močnem deževju lahko napolni v 18 urah). Največjo velikost doseže običajno v jesenskem času ali pa pomladanskem. Jezero pozimi zmrzne in nastane drsališče. Ko je jezero največje je velikost jezera petkrat večja od velikosti Bohinjskega jezera. Jezerska kotanja je v povprečno namočenem letu napolnjena za vodo okoli 285 dni.

Večino svojih dotokov dobiva cerkniško jezero iz podzemskih kraških izvirov, prav tako voda iz njega odteka pod zemljo. To, da voda odteka v podzemlje je ena od glavnih posebnosti. Ponikve, ki vsrkavajo jezersko vodo in jo oddajajo raznim podzemskim jamama in kanalom so različne. Ene so v skalnih bregovih, druge pa na ravnem jezerskem dnu. Največje ponikve (požiralniki) so ob rečici Strženu, najzanimivejši je Vodonos. Nahaja se na ravnih jezerskih tleh, v neposredni bližini vasi Dolenje Jezero. Jezero na vseh straneh obdajajo visoke planote in vzpetine Dinarskega gorovja. Na jugu in zahodu se vzpenjajo zelo strma pobočja Javornika z Debelim vrhom (1240m). Vzhodni del Javornika prehaja v obsežno visoko planoto Snežnika (1790m), ki je večji del leta

zasnežen. V južnem delu, ki je bolj razgiban je Križna gora (855m) z znamenito Križno jamo. Na severozahodu se dviga Bloška visoka planota, kjer so bili doma prvi smučarji v srednji Evropi. Nad severnim bregom Jezerske kotline je 1114m visoka Slivnica, sestavljena iz neprepustnih dolomitov, s katere je najlepši pogled na jezero. Že Valvasor je pisal o njej, pripoveduje nam, da so imele na vrhu Slivnice coprnice, večče in druge grdobe svoje plese in sestanke.

Eno od njih vsako leto predstavijo na vsakoletnem pustovanju v Cerknici. Na Slivnico je mogoče priti iz štirih različnih smeri, po dveh tudi z avtomobilom.

V jezero teče več manjših in velikih potokov (Beli breg, Obrh, Cerkniški potok, Stržen - ki je največji). Jezero ima tudi posebne jame v katere odteka voda kadar je jezero polno (Mala Karlovica in Velika Karlovica) med obema jamama je velika luknja v goro, videti je kot skalni obok se imenuje Skednjenica, vanjo se hodijo poleti hladit konji, nikoli pa notri ni mrčesa.

Pri jezeru sta še dve veliki luknji Vranja jama in Suhadoljica. Ležita daleč vsak sebi, a imata enako, nad vse zanimivo lastnost, če se zasliši grom, bruhneta obe vodo z vso močjo in vso silovitostjo. Valvasor je v knjigi

celo zapisal, da Suhadolnica v takih trenutkih ven bruha črne, slepe race.

Za ogled jezera je izhodišče Cerknica, okoli samega jezera je več vasi (Dolenja vas, Žirovnica, Gorenje jezero, Dolenje jezero).

Cerknica se prvič omenja v 11. stoletju. Valvasor v svoji knjigi našteva može, ki so pred njim opazovali in občudovali takrat še nerazumljive posebnosti jezera. Prav Valvasorjevo pisanje o jezeru pred 300 leti pa je najdlje poneslo slovo Cerkniskemu jezeru, ki ga je v svoji knjigi Slava Vojvodine Kranjske opisal kot najčudovitejši in najnenavadnejše čudo v deželi Kranjski. V svoji knjigi je Valvasor opisal Cerkniško jezero tako natančno kot še nihče pred njim, največ prostora pa je posvetil prav razlagi presihanja tega jezera.

Skoraj sto let za Valvasorjem pa je Tobija Gruber napisal dvanajst znanstvenih pisem, v njih pa temeljito poročilo o vodnih razmerah na Notranjskem in bil verjetno prvi, ki je pravilno opisal bistvo presihanja jezera.

Cerkniško jezero je eno od tistih svetov, ki je že v času antike zanimalo tako znanstvenike kot popotnike, ki so hodili po Opatovi poti (od Ljubljane proti Postojni).

Najbolj znani arheološki najdišči Gradišče in Tržišče pa dokazujeta, da je tu okoli živel že pračlovek.

Jezero je že od nekdaj bogato z ribami, posebno ščuk je veliko. Ob presihanju jezera ribiške družine organizirajo reševanje rib. V ta namen so zgradili tudi nekaj umetnih vodnih zadrževalnikov. Kljub trudu ribičev je v preteklosti že večkrat prišlo do pogina rib. A vzrok ni bilo le pomakanje vode, ampak predvsem onesnaženost lete. Onesnaženost jezera je najbolj pereča v sušnem obdobju.

Ob jezeru je tudi nešteto povodnih ptic. Lov na ptice ob jezeru je bil nekoč pomemben za okoliške prebivalce, danes pa ni več dovoljen.

Okoliški prebivalci so se prilagodili jezeru, robovi njiv in naselij kažejo na višino vode. Tudi svoje kmetijstvo so prilagodili jezeru, kdaj kositi, kaj sejati?.

V prejšnjem stoletju so se pojavile zamisli o ojezeritvi jezera, naredili so pregrade v Veliki Karlovici in zazidali Male Karlovice. Voda se je nekaj časa res dlje zadrževala na polju, z leti pa si je poiskala nove poti. Na vhodu Male Karlovice je nastala luknja.

Največje jamstvo za ohranitev jezera takega kot je, so prav domačini, povezani z naravo. Seveda tudi mi vsi čuvajmo to izjemno

dragocenost in spoštujmo ta čudoviti dar narave.